

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

2.1. Kontoret for europapolitik og internationale relationer

16. oktober 2008

FVM 595

REVIDERET SAMLENOTAT

Rådsmøde (landbrug og fiskeri) den 27.- 28. oktober 2008

1. Forslag til Rådets forordning om ændring af forordning (EF) Nr. 1290/2005 om finansiering af den fælles landbrugspolitik og forordning (EF) Nr. 1234/2007 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter og om særlige bestemmelser for visse landbrugsprodukter (fusionsmarkedsordningen) med henblik på indførelse af en skolefrugtordning
- *Generel indstilling*
KOM (2008) 442

Side 2

1. **Forslag til Rådets forordning om ændring af forordning (EF) Nr. 1290/2005 om finansiering af den fælles landbrugspolitik og forordning (EF) Nr. 1234/2007 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter og om særlige bestemmelser for visse landbrugsprodukter (fusionsmarkedsordningen) med henblik på indførelse af en skolefrugtordning**
KOM (2008) 442

*Revideret genoptryk af samlenotat oversendt til Folketingets Europaudvalg den 16. oktober 2008.
Ændringer er markeret i margenen.*

Resumé

Kommissionen fremsatte den 8. juli 2008 forslag om en delvist fællesskabsfinansieret skolefrugtordning, gældende i fire år fra 2009. Der eksisterer allerede skolefrugtordninger i flere medlemsstater. Initiativerne har vist en række positive effekter for både folkesundheden og erhvervet. Kommissionen ønsker derfor med sit initiativ at understøtte opbygningen af nye ordninger samt udbygge de ordninger, der allerede eksisterer. For at opnå dette skal der øget fokus på området i hele Fællesskabet. Dette mål søges nået igennem tre typer tiltag:

- 1. Udveksling af viden: Tiltag, der skal samle og videreformidle erfaringer og viden om skolefrugtordninger på tværs af landene. Disse tiltag sættes i værk og finansieres af Kommissionen.*
- 2. Oplysningstiltag: Tiltag, der supplerer selve uddelingen af frugt, såsom ekskursioner, undervisningsmateriale el. reklamekampagner. Umiddelbart er disse tiltag medlemsstaternes ansvar.*
- 3. Uddeling af frugt: Tiltag, der direkte understøtter indkøb og uddeling af frugt på skolerne. Tiltagene tilrettelægges og administreres af medlemsstaterne, men medfinansieres af Fællesskabet*
Ordningen skal evalueres efter 3 år.

Baggrund

Kommissionen fremsatte den 8. juli 2008 forslag til ændring af Rådets forordning (EF) Nr. 1290/2005 om finansiering af den fælles landbrugspolitik og Rådets forordning (EF) Nr. 1234/2007 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter og om særlige bestemmelser for visse landbrugsprodukter (fusionsmarkedsordningen) med henblik på indførelse af en skolefrugtordning.

Forslaget er fremsat med hjemmel i TEF artikel 36 og 37 og kan vedtages af Rådet med kvalificeret flertal efter høring af Europa-Parlamentet.

Forslaget er sat på dagsordenen for rådsmødet (landbrug og fiskeri) den 27. – 28. oktober 2008 med henblik på generel indstilling.

Nærhedsprincippet

Forslaget er et led i gennemførelsen af den fælles landbrugspolitik, hvorfor nærhedsprincippet er tilgodeset.

Formål og indhold

Kommissionen anerkender, at de eksisterende skolefrugtordninger i medlemslandene har en række positive effekter for såvel folkesundheden som for erhvervet. Ordningerne påvirker generelt skolebørnenes sundhed i gunstig retning og modvirker dermed den stigende fedmeepidemi. Samtidig medfører skolefrugtordningerne et øget forbrug af frugt og grønt, ligesom ordningerne bidrager til at styrke og udvikle frugt- og grøntsektoren.

Skolefrugtordninger er allerede udbredt på nationalt og regionalt plan i medlemslandene. Disse ordninger er dog ofte af begrænset omfang og kort varighed, og der er minimal erfaringsudveksling landene imellem. Kommissionen vurderer derfor, at en koordineret indsats på EU-plan kan bidrage til oprettelse og udbygning af nationale skolefrugtordninger. Kommissionens forslag fokuserer på tre områder: Udveksling af viden, oplysningstiltag og uddeling af frugt.

Udveksling af viden

Indsatsen på dette område har til formål at samle og videreformidle erfaringer med de nationale skolefrugtordninger. Der vil blandt andet blive afholdt konferencer, udarbejdet informationsmateriale, oprettet webportal, oprettet database over eksperter og relevant litteratur, etc. Tiltagene på området iværksættes og gennemføres af Kommissionen (DG AGRI).

Oplysningstiltag

Der er tale om tiltag, som skal øge skolebørnenes viden om ernæring og sundhed - eksempelvis ved udarbejdelse af informations- og undervisningsmateriale, efteruddannelse af lærerne, ekskursioner, oplysningskampagner, m.m.. Tiltagene skal tilpasses de nationale skolesystemer og forhold, og skal derfor udvikles og administreres af medlemsstaterne.

Uddeling af frugt

Kommissionen foreslår en medfinansiering fra Fællesskabet ved uddeling af frisk og forarbejdet frugt- og grønt til skolebørn. I øvrigt kan medlemsstaterne frit bestemme, hvorledes deres respektive skolefrugtordninger skal sammensættes, herunder hvilke aldersgrupper der omfattes, og hvorvidt der nationalt afsættes flere midler til ordningen. Det er en forudsætning, at de deltagende lande udarbejder en national strategi, der beskriver rammerne for uddeling af frugt samt de dermed forbundne oplysningstiltag.

Formandskabets kompromisforslag

Formandskabet og Kommissionen har den 17. oktober 2008 fremsat et første kompromisforslag. De væsentligste ændringer er:

- **Negativliste:** Kommissionen opstiller en negativliste over produkter, der på grund af deres ringe ernæringsmæssige værdi ikke kan indgå i ordningen.
- **Omfattede produkter:** MS kan supplere negativlisten med yderligere restriktioner for hvilke produkter, der kan indgå i de nationale ordninger, idet de selv skal udarbejde en positivliste i forbindelse med implementeringen.

- Gratis frugt/National medfinansiering : Det fremgår af det reviderede forslag, at frugten skal være gratis for de endelige modtagere. Det forlyder, at den nationale medfinansiering kan dækkes af midler fra private organisationer, fonde og lignende.
- Målgruppe: Deltagergruppen er udvidet, så alle skolebørn inklusive førskolebørn kan deltage.

Konsekvenser

Forslaget indeholder kun meget generelle retningslinjer om udformningen af de fremtidige skolefrugtordninger. Detaljer forventes først præciseret i gennemførselsforordningen, idet det formodes, at den enkelte medlemsstat får vide beføjelser i forbindelse med den praktiske gennemførelse af en skolefrugtordning.

Beskyttelsesniveau

En vedtagelse af forslaget skønnes ikke at berøre beskyttelsesniveauet i Danmark.

Konsekvenser for EU-budgettet

Kommissionen afsætter 678,6 mio. d.kr. (90 mio. €) til uddeling af frugt, og 8,84 mio. d.kr. (1,3 mio. €) til udveksling af viden. Danmark betaler 2 pct. af EU's udgifter, svarende til en statslig udgift ved forslaget på knap 13,5 mio. kr. (1,8 mio. €). i 2010.

EU finansierer op til 50 % af udgifterne til uddeling af frugt i henhold til ovenfor nævnte beregningsmodel, dog 75 % i konvergenszoner (særlige områder). Som udgangspunkt skal medlemsstaterne finansiere det resterende beløb.

Statsfinansielle konsekvenser

Ifølge forslaget kan medlemsstaterne som supplement til fællesskabsstøtten yde national støtte til uddeling af produkter og til den hermed forbundne omkostning til logistik m.m.

Såfremt alle 27 medlemsstater deltager, forventes Danmark at modtage 7,8 mio. dk.kr. fra EU.

Såfremt skolefrugtsordningen gennemføres i Danmark, må der således forventes en national medfinansiering på mindst 7,8 mio. dk.kr. Hertil kommer et ikke nærmere bestemt beløb til de anførte oplysningstiltag.

Samfundsøkonomiske konsekvenser

Et betydeligt indtag af frugt og grøntsager bidrager til at modvirke overvægt og nedsætter risikoen for hjerte-/karsygdomme, kræft og type 2 diabetes. Samtidig er det ifølge Kommissionen godtgjort, at spisevaner grundlægges i en tidlig alder, og at der er en tendens til, at socialt dårligt stillede børn og unge indtager mindre frugt og grønt end deres jævnaldrende fra mere ressourcerstærke miljøer. Skolefrugtordninger formodes derfor at have en gavnlig effekt på folkesundheden og dermed udgifterne i sundhedssektoren, ligesom den bidrager til at udjævne sociale forskelle.

Udover yderligere afsætningsmuligheder på kort sigt, kan der forventes mere langsigtede konsekvenser, idet varige forbrugsmønstre grundlægges i en tidlig alder. Endelig kan en skolefrugtordning resultere i stigende efterspørgsel på nye produkter (f.eks. produkter af mindre størrelse, eller med høj sødme).

Udtalelser

Europa-Parlamentet forventes at afgive udtalelse i forbindelse med samlingen den 17. – 19. november 2008. Forslaget blev behandlet i Udvalget om Landbrug og Udvikling af Landdistrikter den 7. oktober 2008. Udvalget fremlagde et udkast til rapport. Følgende er de vigtigste ændringsforslag:

- EU-budgettet bør øges til 500 mio. € og fuld EU-finansiering af ordningen.
- Ingen national eller privat medfinansiering.
- Alene uforarbejdet frugt kan indgå.
- Ordningen skal være forbeholdt produkter fra EU samt prioritere årstidens og lokale produkter.

Høring

Landbrugsraadet oplyste på møde i §2-udvalget den 10. september 2008 og den 15. oktober 2008, at Landbrugsraadet støtter forslaget om etablering af en fælles europæisk skoleordning. Dog er man bekymret for, at ordningen bliver administrativt tung.

§2-udvalget (landbrug) er blevet hørt i skriftlig høring den 24. juli 2008.

DI Fødevarer oplyser, at DI Fødevarer arbejder målrettet med at forbygge fedmeproblemer blandt børn og unge og tog i forbindelse med Det Fede Topmøde i 2005 initiativ til skolemadsprojektet "Food+Lab". Food+Lab er i dag et tværfagligt partnerskabs-projekt støttet under innovationsloven, som involverer alle aktører med interesse i at forbedre børns sundhed og trivsel i de danske skoler.

DI Fødevarer er på den baggrund positiv overfor oprettelsen af en delvist fællesskabsfinansieret skolefrugtordning. Alle erfaringer peger på, at skolefrugt er en effektiv måde at få børn og unge til at spise mere frugt og grønt, og EU midlerne vil betyde, at flere børn vil få glæde af ordningen. DI Fødevarer finder det ligeledes konstruktivt, at der i forslaget lægges op til videndeling på området samt generel oplysning.

Det er DI Fødevarers holdning, at der er behov for en helhedsorienteret tilgangsvinkel til børns sundhed, som integrerer mad, motion og læring, hvis vi ønsker at løse det stadigt voksende problem med overvægt og fedme blandt børn og unge.

Friluftsrådet tilkendegiver, at Friluftsrådet ser positivt på en skolefrugtordning, som rådet mener så vidt muligt bør bestå af økologisk frugt.

I det omfang, at det er muligt, bør frugten ligeledes være lokalt produceret. Det giver færre omkostninger til transport og opbevaring og er i alle henseende mest bæredygtigt. Årstiderne og klimaet kan betyde, at frugten i perioder nødvendigvis må komme fra andre egne af Europa.

Friluftsrådet hilser med stor glæde, at der til ordningen hører en oplysningsaktivitet og formidling, så børnene får en større viden om sammenhæng mellem sunde fødevarer, gode vaner og personlig

sundhed. Dertil kommer ”fra jord-til bord” og ”fra have-til mave” tankegangene, som netop for den udvalgte aldersgruppe (6 til 10 år) giver megen mening.

Friluftsrådet vil gerne understøtte en skolefrugtordning gennem miljøundervisningsprogrammet Grønt Flag – Grøn Skole, som arbejder med 7 temaer (affald, vand, natur, klimaforandringer, energi, miljømærkning og økologi).

Friluftsrådet vil anbefale, at ordningen ikke kun omfatter de 6-10 årige, som alt andet lige i stort omfang får deres mad gennem forældrenes indkøb, vaner og beslutninger. Rådet ser gerne, at de unge (teenagere) også motiveres og inspireres til at få frugt dagligt. Deres fødeindtag er i langt højere grad underlagt de unges selvbestemmelse, og junkfood og usunde fødevarer er for den aldersgruppe langt lettere tilgængelige og gruppe-/adfærdsbestemt.

Skolefrugtordningen bør sikre daglig frugt til alle skolebørn.

Landbrugsraadet henviser til skrivelse af 26. juni 2008, vedrørende høring om det forventede forslag til skolefrugtordningen. Af denne skrivelse fremgår, at rådet skal bemærke, at rådet støtter alle bestræbelser på at give børn sunde kostvaner.

Kommissionens forventede initiativer ligger således i god forlængelse af de initiativer, der er lanceret på nationalt plan.

Dansk Gartneri udtaler, at organisationen bakker op om forslaget og motivationen for at indføre EU-medfinansierede skolefrugtordninger. Forslaget ligger i naturlig forlængelse af den danske skolefrugtordning, som efter Dansk Gartneris opfattelse har været en ubetinget succes.

Dansk Gartneri havde dog gerne set, at ordningen blev mere bredt dækkende (alle skolebørn og ikke kun de yngste), og at der i den nationale tilrettelæggelse af ordningen også indtænkes mulighederne for at uddele grøntsager (f.eks. skoleagurker og mindre tomater).

Regeringens foreløbige generelle holdning

Danmark finder, at der kan være betydelige fordele ved en skolefrugtordning på EU-niveau. Effektivt gennemførte skolefrugtordninger har positiv indvirkning på forbruget af frugt og grønt og folkesundheden. Det fremlagte forslag kan anspore til at etablere nye ordninger eller udvide ordninger, der allerede eksisterer. Endvidere kan det lette udveksling af erfaringer og ekspertise mellem landene.

Danmark arbejder for, at det oprindelige forslags finansieringsmodel ændres, således at det dels bliver muligt at etablere ordninger, hvor alle børn i folkeskolen får mulighed for at få et stykke frugt og grønt hver dag hele skoleåret, og dels at der ydes tilskud pr. uddelt enhed som det kendes fra skolemælksordningen.

Danmark lægger vægt på, at erhvervs- og sundhedsaspekterne i en skolefrugtordning er nøje afstemt, idet de produkter, der uddeles via en sådan ordning, skal have en høj ernæringsmæssig værdi.

Danmark vil derfor arbejde for, at der i EU skolefrugtsordningen alene ydes tilskud til frisk frugt og grønt, eller at det som minimum overlades til de nationale myndigheder at beslutte om forarbejdet frugt (herunder juice mm.) skal kunne indgå i ordningen. Herudover vil det være de enkelte skoler/udbydere af skolefrugt der beslutter, hvilke typer af frugt og grønt, der skal tilbydes eleverne, herunder udvalget eksempelvis af økologiske produkter, lokale sæsonvarer mm.

I forhold til den nationale medfinansiering bør den efter dansk holdning kunne udgøres af forældrebetaling eller anden medfinansiering (eks. fra fonde).

Fra dansk side lægges der vægt på transparens og fleksibilitet. Afrapportering og evaluering af ordningen er derfor af stor betydning, ligesom udarbejdelse af nationale strategier kan støttes. Omfanget af den nationale administration og afrapportering bør stå i et fornuftigt forhold hertil.

Generelle forventninger til andre landes holdninger

På rådsmødet (landbrug og fiskeri) den 29.-30. september 2008 blev der udtrykt generel opbakning til forslaget. En lang række medlemsstater ønskede et større budget samt større fleksibilitet i forhold til den nationale medfinansiering. I forhold til hvilke produkter, der skulle kunne omfattes af ordningen ønskede medlemsstaterne generelt, at det skulle overlades til de enkelte medlemsstater at fastlægge produktsortimentet. En række medlemsstater ønskede endvidere, at ordningen alene skulle omfatte EU produkter. Kommissionen understregede, at der skulle sikres størst mulig subsidiaritet i gennemførelsen af skolefrugtsordningen.

Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Forslaget har været forelagt Folketingets Europaudvalg den 25. september 2008 forud for Rådsmøde (landbrug og fiskeri) den 28.-29. september 2008 jf. samlenotat oversendt den 11. september 2008.

Grundnotat om forslaget er oversendt til Folketingets Europaudvalg den 31. juli 2008.

Det forventede forslag har været forelagt Folketingets Europaudvalg den 4. juli 2008 forud for Rådsmøde (landbrug og fiskeri) den 15. juli 2008, jf. samlenotat oversendt den 26. juni 2008.

Notaterne er ligeledes fremsendt til Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.